

HET UILENJAAR 2016.

Het jaarverslag van de “Stichting De Katoelenkiekers“ 2016.

Het werkgebied van de Stichting omvat de gemeenten: Rijssen-Holten, Wierden en Vriezenveen.

Het weer is ook voor uilen alles bepalend. Niet het gemiddelde, maar de extremen bepalen het broedsucces. En extremen waren er dit jaar volop. Koude- (zomernacht met - 0 °C op de vliegbasis Twente), hitte- (dagtemperaturen van 35 °C), natte- en droge perioden wisselden elkaar af. Maar het gemiddelde wijkt nauwelijks af van normaal.

Dit alles had grote gevolgen voor het broedsucces. Grote wisselingen in voedselaanbod, dan wel het uitblijven van sommige proisoorten. Meikevers vliegen niet in koude nachten, regenwormen komen bij grote droogte niet aan het oppervlak, muizen verdrinken bij wolkbreuken en hitte heeft vaak tot gevolg dat jonge uilen te vroeg uitvliegen.

In zulke perioden van voedselgebrek wordt gezocht naar alternatieve voedselbronnen. Dit zijn vaak prooien waar normaal niet op gejaagd wordt omdat de jacht riskant is, of dat de prooi te weinig voedsel oplevert. In de nesten vind je dan de resten van konijnen, eekhoorns, kauwtjes, gaaien, ratten, kikkers, vissen en diverse zangvogels.

Ondanks de vele meteorologische records die 2016 kenmerkten, zowel positief als negatief, week het broedresultaat niet veel af van de voorgaande jaren.

BOSUIL

Dit jaar hadden we 7 broedsels in kasten. Daarvan zijn er 2 mislukt en vlogen er 10 jongen uit.

Het lijkt er op dat de stand van de bosuil wat terug loopt. Een oorzaak daarvoor is zoals gewoonlijk moeilijk aan te geven. Er kunnen zoveel factoren een rol spelen. De opkomst van de boommarter kan van invloed zijn. Dat komt de biodiversiteit in onze bossen weliswaar ten goede, maar het aantal prooien moet wel gedeeld worden. Het lukte ons dit jaar slechts 1 keer om een broedend vrouwtje op ring te controleren. Ze droeg ringnummer 6018162, als nestjong geringd op 8 mei 2002 in het Rijssenseveld en nu al 5 jaar broedend aangetroffen in het Schwarzwald in Rijssen. Er werd nog een bosuil teruggemeld, ook als nestjong geringd in 2002 op de Borkeld. Daarvan werd alleen de ring gevonden met een metaaldetector in Baarn op 29 juli 2011, afstand tot de ringplaats 86 km. De vinder wist kennelijk niet wat hij met zo'n ring moest doen. Jaren later is dit misschien op een of ander verjaardagsfeestje ter sprake gekomen, en zal er wél iemand zijn geweest die wist wat je ermee moest doen. En zo kwam op 4 november 2016 deze terugmelding bij ons binnen.

KERKUIL

Met 11 broedsels, waarvan één 2e broedsel en 43 uitgevlogen jongen kunnen we spreken van een redelijk geslaagd broedseizoen.

Er was erg veel spreiding in het broedseizoen. Al vroeg in het voorjaar waren er al broedsels met grote jongen. Maar er waren ook broedparen die pas laat in de zomer van start gingen. Dit kan duiden op verschillen in voedselaanbod. Er was één 2e broedsel in Vriezenveen. Mogelijk waren er wel meer, maar niet alle kasten zijn zo laat in het seizoen gecontroleerd.

Op meerdere plaatsen waar vorig jaar wel uilen aangetroffen werden, maar er toen uiteindelijk niet gebroed werd, werd nu wél met succes gebroed. Het is een bekend verschijnsel dat in jaren met weinig voedselaanbod het broeden wordt overgeslagen. Uit onderzoek is gebleken dat dergelijke paren het jaar daarop succesvoller zijn dan paren die in voedselarme jaren met heel veel moeite toch nog 1 of 2 jongen groot brengen. Dit blijkt zoveel energie te kosten dat ze het daarop volgend broedseizoen minder productief zijn. Ook de jongen die onder dergelijke voedselarme omstandigheden toch nog uitvliegen maken weinig kans de winter te overleven. Ze vliegen dan uit met een te laag gewicht. Het lichaamsgewicht van jonge vogels is een indicatie voor hun conditie. Sneeuwrijke winters en verkeer vormen de belangrijkste doodsoorzaken voor kerkuilen. Ook dit jaar vormden de verkeersslachtoffers weer de hoofdmoot van het aantal terugmeldingen. Van 2 broedvogels konden de ringen worden afgelezen. Nummer 5447678, op 22 augustus 2014 als nestjong geringd in Enter, werd op 25 mei 2016 broedend aangetroffen in Neede. Nummer 5488771, geringd als nestjong op 16 september 2014 in Nijverdal, werd gecontroleerd in een nestkast op het Hoge Hexel.

STEENUIL

Ondanks de uitzonderlijke weersomstandigheden deden de steenuilen het niet slecht. We hadden dit jaar 95 broedparen in onze kasten. Daarvan waren er 75 succesvol en 20 mislukten. Er konden 209 jongen worden geringd. Het aantal uitgevlogen jongen is hoger, want van minimaal 6 broedsels waren al enkele jongen uitgevlogen. Er konden van 66 vrouwtjes en 10 mannen het ringnummer worden afgelezen. Daarnaast konden nog 11 ongeringde vrouwtjes van een ring worden voorzien. De gegevens van deze afgelezen ringnummers zullen over niet al te lange tijd op onze site van 'De Katoelenkickers' te vinden zijn.

20 broedparen waren niet succesvol, daar kunnen diverse oorzaken voor zijn. Nog altijd worden veel uilen als verkeersslachtoffer gemeld. Verder eisen predatoren hun tol (dat hoeven lang niet altijd steenmarters te zijn) en vindt verstoring plaats door werkzaamheden in de buurt van de kast. Ook komen we jaarlijks broedparen tegen bestaande uit 2 vrouwtjes wat uiteindelijk resulteert in een aantal koude onbevuchte eieren. Er zijn zelfs filmbeelden van ongepaarde steenuilen die proberen een bezet territorium binnen te dringen en eieren of jongen vernielen of doden. Dit jaar kregen we ook enkele meldingen van steenuilen, die zich vergrepen hadden aan nestjongen van de boerenzwaluw. Dat is een verschijnsel dat zich vooral voordoet in perioden van voedselgebrek. Ze zoeken dan alternatieve prooien en zo'n nestje met luid bedelende jongen trekt dan de aandacht. Dit wordt nog versterkt door het feit dat er door het koude weer en de vele regen ook bij de zwaluwen een voedseltekort optrad. Zwaluwwerkgroepen kregen ook te maken met verlaten broedsels, dode jongen en oudervogels in slechte conditie. Een samenloop van omstandigheden. Het leegroven van zwaluwnesten mogen we niet bagatelliseren maar heeft waarschijnlijk weinig invloed op de zwaluwstand. Het weghalen van de steenuilencast heeft in zo'n geval weinig zin omdat de oorzaak het afwijkend weergebeuren is. Onder normale omstandigheden is er voldoende voedselaanbod. Het steenuilenbestand is redelijk stabiel maar wordt wel bedreigd. Een steenuilterritorium omvat zo'n 20 ha kleinschalig landschap. Als dit territorium langzamerhand door o.a. bedrijfsvergrotingen omgevormd wordt tot eenzijdig grasland of maisakker, is er voor een steenuil ook niets meer te halen. Zo zien wij dat locaties die altijd bezet waren, verlaten worden. We hebben dit jaar weer heel wat gegevens van onze steenuilen kunnen verzamelen. Van 76 broedvogels hebben we zelf de ringnummers kunnen aflezen. Daarnaast hebben we ook een aantal meldingen van elders gecontroleerde dan wel dood gevonden, door ons geringde steenuilen binnengekregen. Deze gegevens komen op onze site. De broedresultaten waren ook dit jaar weer erg divers. Variërend van 6 tot maar 1 jong. Er zijn vrouwtjes die vrijwel elk jaar succesvol zijn maar er zijn er ook die er jaar op jaar niets van maken en hooguit af en toe 1 tot 2 jongen grootbrengen.

TORENVALK

Na het succes dat de groep Vriezenveen vorig jaar had met enkele opgehangen torenvalkkasten, werd dit aantal in 2016 verder uitgebreid. Voor de torenvalk was het een goed broedseizoen, want ook deze kasten werden bezet. Ook elders in ons controlegebied gingen torenvalken in de aangeboden kasten broeden. Zelfs een kerkuilenkast werd in gebruik genomen om er hun bruine eieren in te leggen. De bewoners hadden zich er al over verbaasd dat kerkuilen zulke mooie bruine eieren leggen! We hadden 10 broedparen in onze kasten die allen succesvol waren en er vlogen 51 geringde torenvalken uit.